

การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ)

: ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. 2540-2560*

POLITICAL COMMUNICATION OF PHRA THEPPATIPARNVATEE

(CHAO KHUN PIPIT): A CASE STUDY OF 1997 – 2017

สุรพล สุธะพรหม

Surapon Suyaprom

นันทนา นันทวโรภาส

Nantana Nantavaropas

มหาวิทยาลัยเกริก

Krirk University, Thailand

E-mail: sas_104@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาบริบททางสังคม เศรษฐกิจและทางการเมืองที่มีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2540 – 2560 และ 2) เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2540 – 2560 โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านช่องทางการสื่อสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักรวมทั้งสิ้น 26 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2540 – 2543 เป็นช่วงเวลาที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่มีผลต่อการปฏิรูปการเมืองไทยอย่างกว้างขวางด้วยการมีองค์กรอิสระเกิดขึ้น มีการจัดให้มีการเลือกตั้งแบบใหม่ อีกทั้งในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2544 – 2549 เป็นช่วงที่รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ได้เข้ามาบริหารประเทศตามกติกาของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และห้วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2550 – 2560 เป็นช่วง

* Received 28 June 2019; Revised 20 July 2019; Accepted 24 July 2019

วิกฤตการณ์ทางการเมืองอย่างรุนแรง ซึ่งสามช่วงเวลาดังกล่าวมีบริบททางสังคม เศรษฐกิจและทางการเมืองที่มีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ)

2. กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2540 – 2560 นั้น เจ้าคุณพิพิธในฐานะผู้ส่งสารที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ได้นำเทคนิคและวิธีการสื่อสารของพระพุทธเจ้ามาใช้ คือ สื่อสารได้อย่างแจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ล้ากล้าและร่าเริง อีกทั้งเป็นผู้ส่งสารทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างตรงไปตรงมานับเป็นพระภิกษุที่มีฝีปากกล้ากล้าด้วยการใช้ภาษาไทยทั้งรูปแบบของร้อยแก้วและร้อยกรอง ส่วนสารนั้นเจ้าคุณพิพิธได้ใช้เนื้อหาของหลักพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อเสนอเป็นแนวทางแก้ปัญหาสังคมและปัญหาทางการเมือง โดยผ่านช่องทางของสื่อทั้งสื่อกระแสหลัก คือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หนังสือและในรูปแบบของการบรรยาย ปาฐกถา การเทศนา รวมถึงการใช้สื่อบุคคลผ่านสื่อใหม่ทั้งยูทูบ เฟซบุ๊ก และเพจ รวมเป็นรูปแบบของมัลติมีเดียที่มีความทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และผู้รับสารของเจ้าคุณพิพิธ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและในตัวเมืองที่เป็นผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง; บริบททางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

Abstract

This study is entitled “ The Political Communication of Phra Theppatiparnvatee (Chao Khun Pipit) During 1997-2017. The objectives of this study are (1) to study the social, economic political contexts that contributed to the political communication process of Phra Theppatiparnvatee (Chao Khun Pipit) during 1997-2017; and (2) to study the political communication process of Phra Theppatiparnvatee (Chao Khun Pipit) during 1997-2017. This is a qualitative research the research techniques employed are content analysis of the messages he delivered via the mass media as well as in-depth interviews of 26 key informants.

1. it was that the political contexts during 1997-2017 did contribute significantly to the political communication of Phra Theppatiparnvatee (Chao Khun Pipit). The B.E. 2540 Constitution prompted large-scale political reform during 1997-2000, resulting in ‘independent agencies’ and the new election system. This gave rise to the popularly-elected government of Thaksin Shinawatra, which had drastically changed Thailand’s political landscapes and allegedly prompted severe political crisis during 2007-2017.

2. as for the political communication process of Prateppatiphanwatee (Chao Khun Pipit) during 1997-2017, it was found that as a Buddhist monk, he was capable of applying Lord Buddha’s communication skills and techniques. He is an expert to his eloquence in both prose and verse, he was out-spoken, straight-forward and delivered clear, lively and inspiring social and political messages, which served as guidelines to solve social and political problems. The channels of communication of his talks, lectures and speeches were through the main media, namely television, radio, newspaper, books including new media, namely youtube, Facebook, and multimedia. Receivers of his messages were the urban middle class in Bangkok and cities who were interested and participated in politics.

Keywords: political communication; social economic and political contexts

บทนำ

พระสงฆ์ได้มีบทบาททางการเมืองในหลายมิติ ดังเช่นสมัยกรุงศรีอยุธยา พระนพรรัตน์ วัดป่าแก้ว ก็ได้สื่อสารทางการเมืองตามแนวทางที่พระสงฆ์จะกระทำได้กับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เพื่อขอขบิณฑบาตชีวิตแม่ทัพนายกอง อันเนื่องมาจากแม่ทัพนายกองทั้งหลายมีความผิดฐานบังอาจฝ่าฝืนพระบรมราชโองการไปรบพุ่งเข้าศึกโดยพลการจนเสียทัพแตกมาและมีความผิดฐานละเลยมิได้ตามเสด็จให้ทันท่วงที การพระราชสงครามโทษถึงประหารชีวิตด้วยกันทุกคน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2559) พระอาจารย์ธรรมโชติที่

นอกจากจะเป็นผู้มีความรู้และวิทยาคมแก่กล้าแล้ว ยังได้ใช้วาจาสื่อสารปลุกใจให้ชาวบางระจัน มีความกล้าหาญ จิตใจกล้าหาญในการทำศึกกับทหารพม่าเพื่อรักษาบ้านเมือง อีกทั้งในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีพระสงฆ์จำนวนมากเข้ามาเผยแผ่ธรรมะในรูปแบบของการสื่อสารทางการเมือง โดยเฉพาะที่ผ่านมานานและในปัจจุบัน ตัวอย่างกรณีท่านพุทธทาสภิกขุได้มีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับธรรมะกับการเมืองโดยเห็นว่าศีลธรรมต้องเป็นรากฐานของการเมืองและระบบการเมืองจึงควรเป็นธรรมิกสังคมนิยม (พุทธทาสภิกขุ, 2546) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ก็ได้มีการเผยแผ่ธรรมะในรูปแบบของการสร้างผลงานทางวิชาการเป็นจำนวนมากโดยที่ท่านเองเห็นว่าประเทศเป็นประชาธิปไตยไม่ได้หากประชาชนไม่เป็นธรรมาธิปไตย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559) รวมถึงการสื่อสารการเมืองของพระธรรมวิสุทธิมงคลหรือหลวงตา มหาบัว ญาณสัมปันโน ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นพระนักพัฒนาประชาธิปไตยที่สร้างกระแสความรักชาติด้วยการชักชวนประชาชนให้บริจาคทรัพย์สร้างความตื่นตัวด้านการเมืองภาคประชาชน ชื่อว่าเป็นพระนักสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและพัฒนาสังคม กรณีของพระอาจารย์พะยอม กัลยาโณ ที่ได้นำความรู้ความสามารถด้านการสื่อสารเพื่อระดมพลังในการพัฒนาชุมชน ด้วยกลยุทธ์ในการสื่อสาร คือการใช้อารมณ์ขันเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การผสมผสานการตลาดเพื่อพัฒนาสังคมและการจัดช่องทางสื่อสารให้เหมาะสม และกรณีของท่าน ว.วชิรเมธี (พระมหาภูมิจัย วชิรเมธี) ที่ได้มีกระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดหลักพุทธธรรมไปสู่สาธารณชน ด้วยวิธีการหลักสองประการคือ กลวิธีทางภาษาที่ใช้คำสัมผัสคล้องจอง การใช้ภาพพจน์อุปมาอุปมัยและการเล่นคำซ้ำตามลำดับ ซึ่งทำให้คนร่วมสมัยสนใจและเข้าใจการเผยแผ่ตามแนวโน้มได้ง่ายยิ่งขึ้น

นอกจากพระสงฆ์ไทยที่กล่าวถึงดังกล่าวข้างต้นนี้แล้ว ยังมีพระสงฆ์ร่วมสมัยอีกรูปหนึ่งคือเจ้าคุณพระเทพปฏิภาณวาที หรือเจ้าคุณพิพิธ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม และเจ้าคณะเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผู้ที่มีบทบาทในฐานะผู้ส่งสารที่แสดงความคิดเห็นทั้งทางสังคมและทางการเมืองอย่างตรงไปตรงมา เป็นพระสงฆ์ที่มีฝีปากแก่กล้า นั่นก็คือมีผู้คนตั้งฉายาท่านว่าเป็นพระสงฆ์เจ้าบทเจ้ากลอน โดยเคยได้รับรางวัลผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น จากกรมประชาสัมพันธ์ นอกเหนือจากรางวัลด้านอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น รางวัลบุคคลคุณภาพแห่งปี 2547 ด้านสังคม รางวัลเสมาธรรมจักร และอาจเป็นเพราะด้านคุณสมบัติที่ถึงขั้นเรียกว่า

พรสวรรค์ ด้านการสื่อสารและการใช้ภาษาตัวเองทำให้ท่านได้เป็นนักบรรยายธรรมในรายการสถานีวิทยุโทรทัศน์หลายรายการ เช่น สีลาชีวิต ธรรมรส-ธรรมรัฐ ทางช่องสถานีวิทยุโทรทัศน์กระจายเสียงแห่งประเทศไทย หรือ NBT รายการพุทธธรรมนำทาง ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์สื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยและยังคงเป็นคอลัมนิสต์หนังสือพิมพ์ โดยประจำหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน

การสื่อสารทางการเมืองที่เจ้าคุณพิพิธได้ดำเนินการผ่านสื่อหลายช่องทาง อันเป็นการแสดงข้อคิดเห็นที่เป็นข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาทางการเมืองและทางสังคม ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้เจ้าคุณพิพิธในฐานะผู้ส่งสารที่เป็นผู้เขียนบทความประจำวันศุกร์ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน ในคอลัมน์ ” ธรรมปฏิสันถาร ” จัดรายการชื่อ “ ธรรมรส-ธรรมรัฐ ” ที่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 และได้พิมพ์หนังสือออกมาอีกหลายเล่ม ทั้งนี้เจ้าคุณพิพิธ ได้ชี้แจงว่าที่ต้องออกมาสื่อสารในหลายรูปแบบนั้น ก็เพราะต้องการให้ธรรมะเข้าไปมีบทบาทในการสื่อสารทางการเมือง โดยได้ใช้ความเป็นพระสงฆ์ส่องดูบริบทของสังคมและสภาพการณ์ทางการเมืองที่ประชาชนควรได้รับข้อมูลข่าวสารการวิจารณ์ที่ถูกต้อง เพราะประชาชนมักได้รับข่าวสารที่ไม่ถูกต้องหรือถูกต้องแต่ขณะนั้นอยู่ในภาพลวงตาแล้ว หมดกำลังใจ โกรธ อาฆาตทำลายกัน อะไรที่ควรแนะนำให้เขาเหล่านั้นได้ปฏิบัติเจ้าคุณพิพิธก็ได้เขียนแนะนำในบางกรณีความไม่พอใจที่ประชาชนได้รับจากการบริหารของนักปกครองแสดงทัศนคติเชิงระบายหรือบริภาษ เจ้าคุณพิพิธก็ได้ทำหน้าที่แทนประชาชนในแนวทางที่เป็นไปได้ กล่าวคือเป็นผู้แทนสะท้อนความคิดของประชาชนให้ผู้บริหารบ้านเมืองได้รับรู้แล้วนำไปสู่การแก้ไข ส่วนจะแก้ไขหรือไม่ เจ้าคุณพิพิธเห็นว่าก็สุดแต่ผู้บริหารจะพิจารณาเอง (พระราชาวิจิตรปฏิภาณ (เจ้าคุณพิพิธ), 2550)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าเจ้าคุณพิพิธเป็นพระสงฆ์ที่มีความกล้ากล้า ที่สามารถสื่อสารได้อย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารทางการเมืองที่ได้ให้การชี้แนะผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไขปัญหาทั้งทางสังคมและการเมืองให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงเป็นเรื่องที่ควรแก่การนำแนวคิด วิธีการ และกระบวนการสื่อสารมาศึกษาวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการสื่อสารทางการเมืองของพระสงฆ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ในภาวะวิกฤตของสังคมและการเมืองไทยต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร

การสื่อสาร (Communication) คือ กระบวนการที่ประกอบด้วยปัจจัยหรือองค์ประกอบ (Elements) 4 ประการ (Berlo, David K, 1960) คือ ผู้ส่งสาร (Source) สาร (Message) ช่องสาร (Channel) ผู้รับสาร (Receiver)

1. ผู้ส่งสาร (Source) โดยทั่วไปจะต้องมีคุณลักษณะของผู้ส่งสาร 5 ประการดังนี้ จากกรอบแนวคิดเรื่องการสื่อสารของ David K. Berlo นั้น จุดเริ่มต้นของการสื่อสารอยู่ที่ผู้ส่งสาร ซึ่งการส่งสารจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้ส่งสาร 5 ประการ คือ 1). ทักษะในการสื่อสาร 2). ทศนคติ 3). ความรู้ของผู้ส่งสาร 4). ระบบสังคม 5). ระบบวัฒนธรรม

2. สาร (Message) ปัจจัยของสารประกอบด้วย รหัส เนื้อหา และการจัดเสนอทั้งรหัสเนื้อหา

3. สื่อหรือช่องสาร (Channel) มีความหมาย 3 ประการ คือ 1) สื่อ หมายถึง การเข้ารหัสและการถอดรหัส 2) สื่อ หมายถึง สิ่งที่น่าสาร เช่น คลื่นแสง คลื่นเสียง วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น และ 3) สื่อ หมายถึง พาหะสิ่งที่น่าสาร เช่น อากาศ เป็นช่องทางที่จะนำไปสู่ประสาทความรู้สึกรหรือการถอดรหัสของผู้รับสาร อันได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่น และการลิ้มรส

4. ผู้รับสาร (Receiver) ปัจจัยของผู้รับสารประกอบด้วย ทักษะในการสื่อสาร ทศนคติ ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม การวิเคราะห์ผู้รับสาร ในกระบวนการสื่อสารนั้น ผู้รับสารก็จัดได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication Theory)

Brian McNair นักวิชาการด้านการสื่อสาร ได้อธิบายทั้งคำว่า การสื่อสารและทางการเมืองที่มาประกอบกันเป็นคำรวมว่า การสื่อสารทางการเมือง ดังนี้ (McNair, Brian, 1999)

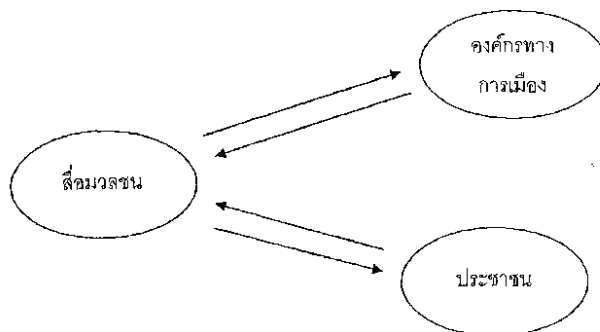
การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง การอภิปรายสาธารณะ (Public Discussion) เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐ และยังเป็นสิ่งที่เรียกว่าภาษาทางการเมือง (Political Language) ซึ่งไม่เพียงเป็นคำพูดหรือข้อเขียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสิ่งที่เป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ทั้งหลาย เช่น ภาษากาย

(Body Language) หรือการแสดงออกทางการเมืองด้วยการต่อต้าน (Boycott) หรือเดินขบวนประท้วง

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทศนะ และความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ในทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง โดย Brian McNair ได้ให้ความหมายคุณลักษณะ 3 ประการของการสื่อสารทางการเมือง ดังนี้ (Brian McNair, 1999, p. 60)

1. การสื่อสารทุกรูปแบบที่ดำเนินการโดยนักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง
2. การสื่อสารที่สื่อมวลชนและผู้เลือกตั้งส่งถึงนักการเมือง
3. กิจกรรมการสื่อสารที่สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับการเมือง เช่น การรายงานข่าว บทบรรณาธิการ

Brian McNair ได้นำเสนอแบบจำลองการสื่อสารทางการเมือง โดยแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองนี้แบ่งผู้เกี่ยวข้องออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (Brian McNair, p.119-120)

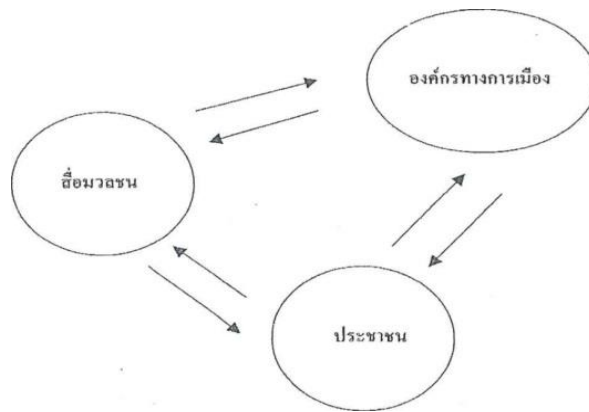
ภาพที่ 1 แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของ Brian McNair

จากกรอบแนวคิดตามแบบจำลองเรื่องการสื่อสารทางการเมืองของ Brian McNair ได้ปรับประยุกต์ทฤษฎีการสื่อสารพื้นฐาน SMCR ของ เดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo) ที่อธิบายถึงองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสารว่ามีอยู่ 4 ประการคือ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร

(Message) สื่อหรือช่องทาง (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งผู้ส่งสารในกรอบแบบจำลองนี้คือ พรรคการเมือง ผู้รับสารคือสื่อมวลชน และผู้เลือกตั้ง ส่วนสื่อหรือช่องทางการสื่อสารนั้นเป็นทั้งทางตรงไปยังผู้เลือกตั้ง และทางอ้อม คือ การตีความของสื่อมวลชนแล้วจึงส่งไปยังผู้เลือกตั้ง อีกทอดหนึ่ง สำหรับสารคือเนื้อหาหรือสาระที่พรรคส่งไปยังผู้เลือกตั้ง

ดังนั้น จึงอาจพัฒนาแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของ Brian McNair ให้ครบวงจร โดยเพิ่มเติม “ช่องทางการสื่อสารตรง” ระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน ดังนี้

ภาพที่ 2 แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองประยุกต์ (ดร. นันทนา นันทวโรภาส, 2558)

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร และการสื่อสารทางการเมือง ผู้วิจัยได้นำเอาทฤษฎีการสื่อสารของ David K. Berlo และทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองของ Brian Mc Nair มาผสมผสานกัน เพื่อศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของเจ้าคุณพิพิธ ในฐานะผู้ส่งสารที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ซึ่งได้ทำการส่งสารผ่านการเทศนา ปาฐกถา บรรยาย การให้สัมภาษณ์ การเขียนบทความ การตีพิมพ์หนังสือ โดยดำเนินการผ่านสื่อต่าง ๆ ไปยังผู้รับสารที่มีความหลากหลาย และเจ้าคุณพิพิธ ได้สื่อสารผ่านสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ทั้งสื่อกระแสหลักและสื่อสมัยใหม่ อีกทั้งได้นำแนวทางการสื่อสารตามแนวพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารทางการเมืองที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

การสื่อสารตามแนวพระพุทธศาสนา

สืบเนื่องจากการศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาทิ (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. 2540 - 2560 เป็นเรื่องที่พระภิกษุในพระพุทธศาสนามี การสื่อสารทางการเมืองกับสังคมและประชาชน ผู้วิจัยเห็นว่าการสื่อสารทางการเมืองของ พระสงฆ์มีลักษณะพิเศษที่อิงอาศัยหลักการและวิธีทางพระพุทธศาสนา ดังนั้น จึงได้ทบทวน วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารตามแนวพระพุทธศาสนาไว้ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบของการสื่อสาร 4 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร เนื้อหาสาร ช่องทางหรือ วิธีการสื่อสาร และผู้รับสาร ในการสื่อสารแนวพุทธ เป็นดังนี้

1. ผู้ส่งสาร ผู้ส่งสาร ในการสื่อสารแนวพุทธ ต้องเป็นผู้ส่งสารที่มีคุณสมบัติและทำ หน้าที่ของผู้ส่งสารด้วยดี ที่เรียกว่า กัลยาณมิตร
2. เนื้อหาสาร ในการสื่อสารแนวพุทธ ไม่ว่าเนื้อหาสารจะมีมากมายเพียงใด เนื้อหา สารที่จะถูกสื่อสารออกไปนั้นต้องเป็นเนื้อหาสารที่ดี ที่จริง ก่อให้เกิดปัญญาและประโยชน์แก่ ผู้รับสาร หรือเป็นปรโตโมฆะในทางที่ดีแก่ผู้รับสาร
3. ช่องทางหรือวิธีการสื่อสาร การสื่อสารแนวพุทธมีวิธีการที่สำคัญ คือสื่อสารด้วยสติ
4. ผู้รับสาร ผู้รับสารในการสื่อสารแนวพุทธ ต้องมีวิธีการในการรับสาร กล่าวคือ ในขณะที่การรับสาร ผู้รับสารต้องฟังหรือรับสารด้วยดี ด้วยความตั้งใจ ใส่ใจในการฟังหรือ การรับสาร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงบริบททางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่มีผลต่อการสื่อสารทาง การเมืองของพระเทพปฏิภาณวาทิ (เจ้าคุณพิพิธ) ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2540 - 2560
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาทิ (เจ้าคุณ พิพิธ) ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2540-2560

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาทิ (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. 2540 - 2560” เพื่อนำไปสู่ระเบียบการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

แนวทางการศึกษาวิจัย การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา การสื่อสารทางการเมืองของเจ้าคุณพิพิธ ในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ.2540 - 2560 โดยมีประเด็นที่ศึกษาที่สำคัญตามองค์ประกอบของการสื่อสารในรูปแบบประโยคคำถามวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาว่า บริบททางสังคม เศรษฐกิจและทางการเมืองในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2540 -2560 เป็นเช่นไร และส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของเจ้าคุณพิพิธ อย่างไร

2. ศึกษาว่า กระบวนการการสื่อสารทางการเมืองของเจ้าคุณพิพิธในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2540-2560 เป็นอย่างไร ประกอบด้วย 1) ผู้ส่งสาร (Sender) 2) เนื้อหาของสาร (Message) 3) สื่อหรือช่องทางสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) โดยกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของเจ้าคุณพิพิธ จะได้นำทฤษฎีสื่อสาร (Communication Theory) ของ David K. Berlo และทฤษฎีสื่อสารการเมืองของ Brian McNair มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสื่อสารทางการเมืองครั้งนี้

เครื่องมือการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือการวิจัยไว้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)
2. เอกสารและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ (Document and Other Related Source) เพื่อให้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าเอกสาร และสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมืองของเจ้าคุณพิพิธ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการสัมภาษณ์แบบ เจาะจง จากผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีความสนใจในการสื่อสารหรือในการเผยแพร่ของเจ้าคุณพิพิธ เป็นการเฉพาะ อันจะทำให้ได้รับคำตอบอย่างถูกต้องและแม่นยำ โดยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล หลักที่แบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 26 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1) ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ ส่งสาร คือ เจ้าคุณพิพิธ 2) กลุ่มผู้ช่วยปฏิบัติงานของเจ้าคุณพิพิธ 3) กลุ่มนักวิชาการด้าน พระพุทธศาสนา 4) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ 5) กลุ่มนักวิชาการด้านการสื่อสาร 6) กลุ่ม สื่อมวลชน 7) กลุ่มนักการเมือง และ 8) กลุ่มประชาชน/ผู้ปฏิบัติธรรม

การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยต้องการข้อมูลที่ชัดเจน ลุ่มลึก จึงมีการตั้งประเด็น สัมภาษณ์ที่เจาะลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมถึงต้องการข้อมูลที่หลากหลาย รอบด้าน จึงได้ นำวิธีการสัมภาษณ์แบบมาตรฐาน (Standardized Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่

กำหนดมาตรฐาน (Unstandardized Interview) มาผสมผสาน พร้อมทั้งจะได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทัศนกรรมการสื่อสารทางการเมือง หนังสือของเจ้าคุณพิพิธ บทสัมภาษณ์ การปาฐกถาธรรมของเจ้าคุณพิพิธ

การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยต้องการให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นและเพียงพอสำหรับการตอบ วัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะต้องมีความเชื่อถือได้ (Credibility) และมีความ ถูกต้อง แม่นยำ (Validity) ของข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2542)

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1. การ ลดทอนข้อมูล (Data Reduction) 2. การแสดงข้อมูล (Data Display) 3. การสร้างข้อสรุปผล และยืนยันผลสรุป (Conclusion)

การตรวจสอบข้อมูล เป็นการพิจารณาความเที่ยงตรง (Validity) ตามเนื้อหาที่ได้ กำหนดไว้ และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ที่มีความแม่นยำและคงเส้นคงวาจากการวัดของ ข้อมูล (จุมพล นิมพานิช, 2551)

ผลการวิจัย

1. บริบททางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่มีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของ พระเทพปฏิภาณวาทิ (เจ้าคุณพิพิธ) ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2540 – 2560 พบว่า

1.1 ช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2540 – 2543 เป็นช่วงเวลาที่มีการประเทศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งมีผลต่อการปฏิรูปการเมืองไทยอย่าง กว้างขวาง ดังกรณีศาลปกครองและองค์กรอิสระหลายองค์กรเกิดขึ้นมาใหม่ มีระบบการ เลือกตั้งแบบใหม่คือ ระบบแบ่งสัดส่วนมีการให้ความสำคัญแก่สิทธิเสรีภาพของประชาชนเพิ่ม มากขึ้น รวมถึงมีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นมาเป็นครั้งแรก ส่งผลให้เจ้าคุณพิพิธได้แสดง ความคิดเห็นดังกรณีตัวอย่างการขอปิดขบวนให้ศาลรัฐธรรมนูญได้ทำหน้าที่อย่างเป็นกลาง เพื่อเป็นที่พึงของประชาชนได้อย่างแท้จริง

1.2 ช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2544 – 2549 เป็นช่วงที่รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ได้เข้า มาบริหารประเทศตามกติกาของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทาง การเมืองค่อนข้างมากกล่าวคือ รัฐบาลมีเสียงข้างมากเด็ดขาดในการบริหารประเทศมีผลทำให้

เจ้าคุณพิพิธได้เสนอแนะให้นายกรัฐมนตรีใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคือการทำงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยไม่ถือคติเข้าไปแก้ไขปัญหานี้จนทำให้สื่อมวลชนนำไปขยายผลอันเป็นการกระตุ้นเตือนให้สังคมไทยสนใจและเอาใจใส่เรื่องความโปร่งใสในการบริหารบ้านเมือง

1.3 ช่วงระยะปี พ.ศ. 2550 – 2560 เป็นช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองอย่างรุนแรง ซึ่งสามช่วงเวลาดังกล่าวมีบริบททางสังคม เศรษฐกิจและทางการเมืองที่มีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) ได้ชี้ให้เห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีความสำคัญต่อประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤต เพราะความแตกแยกไม่มีความสามัคคีในระหว่างคนไทยด้วยกัน ดังนั้นศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องทำหน้าที่อย่างเป็นกลาง โดยศาลอาจทำหน้าที่เป็นเสมือนศาลาพุดคุดหาทางออกให้แก่ประเทศชาติไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ผูกขาดความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เท่านั้น เพราะหากปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอ้างว่าฝ่ายตนถูก ฝ่ายตนเป็นผู้จงรักภักดี ก็จะเป็นการกล่าวหาว่าอีกฝ่ายหนึ่งว่าไม่จงรักภักดี ซึ่งเป็นการกล่าวหาที่ก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างคนไทยด้วยกัน

2. กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2540 – 2560 พบว่า

2.1 ผู้ส่งสาร คือ พระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) เป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสารด้วยการพูด โดยแสดงพระธรรมเทศนาด้วยภาษาที่คนทั่วไปเข้าใจง่าย มีทั้งประเภทแบบร้อยแก้วคือความเรียงทั่วไปและแบบร้อยกรองที่แต่งเป็นบทกลอนสอนใจคนอย่างลึกซึ้ง ทำให้ผู้รับสารที่เป็นผู้อ่านและผู้ฟังได้ความรู้ ได้แง่คิดและมุมมองที่ชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาส่วนตนและส่วนรวมได้ ส่วนทัศนคติของเจ้าคุณพิพิธนั้น จะเห็นได้ว่า เป็นผู้สื่อสารมีความมุ่งมั่นที่จะสื่อสารกับผู้อื่น เพราะเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรในการจัดรายการโทรทัศน์ช่อง NBT ทุกสัปดาห์ เป็นคอลัมน์นิสต์หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน ออกเทศน์และให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งนับว่าเป็นผู้มีทัศนคติเชิงบวกต่อการสื่อสารเป็นอย่างมาก สำหรับความรู้ของผู้ส่งสารคือเจ้าคุณพิพิธนั้นพบได้ว่า เป็นผู้เรียนจบในระบบของคณะสงฆ์ คือนักธรรมชั้นเอก เป็นเปรียญธรรม 5 ประโยคและจบการศึกษาในหลักสูตรระดับบาลีเตรียมอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจนได้รับการยกย่องในองค์ความรู้ในระดับปริญญาเอกกิตติมศักดิ์ ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงถือได้ว่า เป็นผู้มีความรู้ทั้งทางคติโลกและคติธรรมที่ได้นำมาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเรื่องระบบ

สังคมและวัฒนธรรมของผู้ส่งสารก็พบเช่นกันว่า ความที่ผู้ส่งสารเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาที่ได้ซึมซับเอาวิธีการสื่อสารของพระพุทธเจ้าและหลักพุทธธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้จนได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้สื่อสารได้อย่างแจ่มแจ้ง จูงใจแก้แค้นกล้าและร่าเริง อันเป็นคุณสมบัติของพระนักสื่อสารตามแนวพระพุทธศาสนา

2.2 สารหรือเนื้อหาของสารที่เจ้าคุณพิพิธได้ส่งสารออกมานั้น พบว่า เนื้อหาของสารมีประเด็นหรือเรื่องที่มีสาระทางการเมืองก่อให้เกิดปัญหาและเป็นประโยชน์แก่ผู้รับสารหรือในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่าเป็นปรโตโฆสะในทางที่ดีแก่ผู้รับสาร และเนื้อหาของสารที่เจ้าคุณพิพิธส่งออกไปอยู่บนพื้นฐานของหลักสัมมาทิฐิ ทำให้ผู้รับสารมีความคิดเห็นไปในทางที่ถูกต้องดีงาม ทำให้สังคมดีขึ้น ชีวิตของคนในสังคมมีความสุข นำไปสู่การแก้ปัญหา เป็นประโยชน์ไม่ก่อให้เกิดโทษ ทุกข์ ภัย หรือไม่เป็นการเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น นำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยหลักสันติวิธีหรือหลักสมานฉันท์ซึ่งมีคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเป็นฐานอย่างมั่นคง

2.3 สื่อหรือช่องทางการสื่อสารของเจ้าคุณพิพิธ พบว่า เจ้าคุณพิพิธได้กลยุทธ์ในการใช้สื่อหลากหลายวิธีการที่มีลักษณะการเผยแพร่เชิงรุกประกอบด้วยแต่เดิมเจ้าพิพิธใช้สื่อกระแสหลักคือผ่านรายการพุทธธรรมนำทางของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพอากาศและกองทัพบกแห่งประเทศไทย (อสมท. ช่อง 9) รายการลีลาชีวิตและรายการธรรมรส – ธรรมรัฐ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กระจายเสียงแห่งประเทศไทยหรือ NBT เขียนบทความรายวันในหนังสือพิมพ์สายรัฐรายวัน มติชนและคมชัดลึก จัดพิมพ์หนังสือรวบรวมบทความหลายเล่ม โดยเฉพาะชื่อสอดส่องมองเมียง – สอดส่องมองเมือง เล่ม 1 – 2 – 3 และเจ้าคุณพิพิธได้ใช้ช่องทางของสื่อใหม่ หรือสื่อสมัยใหม่ในปัจจุบันที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารคือใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) และเผยแพร่งานของท่านลงในยูทูบ (You Tube) มีหลายเป็นจำนวนมากเรื่อง ซึ่งกลยุทธ์การใช้สื่อเหล่านี้เป็นการทำให้ผู้รับสารสามารถรับสารได้หลายช่องทาง โดยเฉพาะในโลกยุคข้อมูลข่าวสาร เจ้าคุณพิพิธสามารถถ่ายทอดการสื่อสารของท่านเองให้เกิดความร่วมสมัยได้ ทำให้ผู้รับสารติดตามสารนั้นอย่างเข้าใจและไม่เบื่อหน่าย และมีผลต่อการนำไปขบคิดและปฏิบัติของผู้รับสารได้

2.4 ผู้รับสาร จากการที่เจ้าคุณพิพิธในฐานะผู้ส่งสารได้ใช้เทคนิควิธีการผสมผสานที่นำหลักพระพุทธศาสนามาเป็นสารส่งผ่านไปตามสื่อต่าง ๆ ไปยังผู้รับสารนั้น พบว่า ผู้รับสารส่วนมากเป็นชนชั้นกลางที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและในตัวเมืองที่เป็นผู้สนใจทางการเมืองและ

เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ก็เนื่องด้วยเหตุผลที่ว่า การสื่อสารของเจ้าคุณพิพิธมีลักษณะเป็นการผสมผสานเนื้อหาบริบททางสังคม เศรษฐกิจและบริบททางการเมืองที่มีการนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์เข้าด้วยกัน ที่ไม่ได้เป็นเนื้อหาทางพระพุทธศาสนาล้วน ๆ รวมถึงตัวสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และสื่อใหม่ก็ล้วนเป็นเรื่องใกล้ตัวของคนชนชั้นกลางในเมืองที่จะรับรู้และติดตามได้โดยง่าย จึงทำให้พบได้ชัดเจนว่า ผู้รับสารที่เจ้าคุณพิพิธส่งไปนั้นเป็นชนชั้นกลางที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและตัวเมืองเป็นส่วนมาก อีกทั้งผู้รับสารประเภทนี้จะได้รับอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจและทางการเมือง

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. บริบททางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่มีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2540 – 2560 ที่พบว่า ช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2540 – 2543 เป็นช่วงเวลาที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่มีผลต่อการปฏิรูปการเมืองไทยอย่างกว้างขวางด้วยการมีองค์กรอิสระเกิดขึ้น มีการจัดให้มีการเลือกตั้งแบบใหม่ อีกทั้งในช่วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2544 – 2549 เป็นช่วงที่รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ได้เข้ามาบริหารประเทศตามกติกาของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และห้วงระยะเวลาปี พ.ศ. 2550 – 2560 เป็นช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองอย่างรุนแรง ซึ่งสามช่วงเวลาดังกล่าวมีบริบททางสังคมและทางการเมืองที่มีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภักชญา โลกิตสถาพร ที่ได้ศึกษาเรื่องการสื่อสารทางการเมืองของพระไพศาล วิสาโล : ศึกษาในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2526 – 2558 ที่พบเช่นกันว่า บริบททางสังคมและบริบททางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2516-2558 ที่นำไปสู่ความแตกแยกของสังคมนั้น ล้วนส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของพระไพศาล วิสาโล ทำให้พระไพศาล วิสาโล ออกมาสื่อสารทางการเมืองในแง่มุมต่าง ๆ มากขึ้น และมีการเสนอให้นำแนวคิดสันติวิธีมาใช้ในการแก้ไขความขัดแย้ง (สุภักชญา โลกิตสถาพร, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สะถิระ เผือกประพันธ์ ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ์ใจชน : ศึกษาในห้วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2512-2549” โดยผล

การศึกษาพบว่า บริบททางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงปีพ.ศ. 2512-2549 ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของ นายอุทัย พิมพ์ใจชน (สະຄຣະ ເຜືອກປະຖັນຸ້, 2554)

2. กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) ในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2540-2560 ที่พบว่า เจ้าคุณพิพิธ ในฐานะผู้ส่งสารที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาได้นำเทคนิคและวิธีการสื่อสารของพระพุทธเจ้ามาใช้คือ สื่อสารได้อย่างแจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้วกล้าและร่าเริง อีกทั้งเป็นผู้ส่งสารทางสังคมและการเมืองอย่างตรงไปตรงมานับเป็นพระภิกษุที่มีฝีปากแกล้วกล้าด้วยการใช้ภาษาไทยทั้งรูปแบบของร้อยแก้วและร้อยกรอง ส่วนสารนั้นเจ้าคุณพิพิธได้ใช้เนื้อหาของหลักพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อเสนอเป็นแนวทางแก้ปัญหาสังคมและปัญหาทางการเมือง โดยผ่านช่องทางของสื่อทั้งสื่อกระแสหลักคือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หนังสือและในรูปแบบของการบรรยาย ปาฐกถา การเทศนา รวมถึงการใช้สื่อใหม่ทั้ง ยูทูบ เฟซบุ๊ก รวมเป็นรูปแบบของมัลติมีเดียที่มีความทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และผู้รับสารของเจ้าคุณพิพิธ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางที่อยู่ในประเทศไทยและในตัวเมืองที่เป็นผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ เจนวนิธิสุข และคณะที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาที (พระพะยอม กัลยาโณ) กับการระดมพลังการพัฒนาชุมชน” ผลการวิจัยพบว่า เมื่อสังคมประสบปัญหาแนวทางหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจนำมาใช้แก้ปัญหาของสังคมก็คือการนำหลักศาสนามาปรับใช้และแก้ปัญหาพระพิศาลธรรมพาทีหรือพระพะยอม กัลยาโณเป็นผู้หนึ่งที่ได้นำหลักธรรมในพุทธศาสนา มาปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม (ทัศนีย์ เจนวนิธิสุข และคณะ, 2546) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ โรบินสัน ที่ได้วิจัยเรื่อง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการสื่อสารพุทธธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย” ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการสื่อสารพุทธธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย ผ่านทางเฟซบุ๊ก ยูทูบ เว็บไซต์ เช่น การโพสต์ภาพ อัฟโหลด วีดีโอ เป็นการปฏิบัติศาสนกิจทั้งในประเทศไทย และ ต่างประเทศ ได้แก่ การบรรยายธรรม การปาฐกถาธรรม ในด้านการตอบปัญหาเป็นการตอบปัญหาทั้งในรูปแบบของข้อความ และเป็นรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย มีความทันสมัยทันยุคทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ส่วนเนื้อหาของธรรมะ มีการนำเสนอทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาบาลี การนำเอาสำนวนหลักพุทธธรรมมาใช้

มี 5 ประเภท คือ พุทธศาสนสุภาสิต สุภาสิต คำคม คำกลอน และการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเผยแผ่ธรรมะ (จุฑามาศ โรบินสัน, 2560)

สรุป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. 2540 - 2560 ผู้วิจัยสามารถได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนว่า บริบททางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้ มีผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาทีหรือเจ้าคุณพิพิธ เพราะว่าการสื่อสารทางการเมืองที่ได้รับ ความสนใจจากสังคมนั้น จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง เจ้าคุณพิพิธได้ใช้วิกฤตการณ์ของปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่มีมากในช่วงปี 2540 - 2560 มาเป็นประเด็นในการเสนอแนวทางออก จึงทำให้ได้รับความสนใจจากสังคมไทย ประกอบกับกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของเจ้าคุณพิพิธมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งในเรื่องของผู้ส่งสาร ตัวสาร ช่องทางสื่อสารและผู้รับสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าคุณพิพิธผู้ส่งสารได้ใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งสารที่เป็นการเผยแผ่คำสอนแนวพุทธไปสู่ประชาชนผู้รับสาร ก่อให้เกิดศรัทธาในหมู่พุทธศาสนิกชน จึงถือได้ว่า เจ้าคุณพิพิธได้สื่อสารทางการเมือง ด้วยการกำหนดสารที่เหมาะสม และสามารถใช้อย่างหลากหลาย ส่งผลให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การแก้ไขปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจและปัญหาทางการเมืองของไทยที่เกิดขึ้น ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ควรให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาโดยนำหลักการและวิธีการที่เจ้าคุณพิพิธได้เสนอแนวทางไว้ เพราะเป็นการประยุกต์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี หรือตามแนวทางของพุทธสมานฉันท์

1.2 กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของพระสงฆ์ดังเช่นที่เจ้าคุณพิพิธได้แสดงออกมานั้น นับว่าเป็นทางเลือกอีกแนวทางหนึ่งของสังคมไทย ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการ

พัฒนาการเมืองการปกครองของไทย เพราะมีหลักศาสนาเป็นฐานคิดให้เกิดความยั่งยืนในการสร้างความสามัคคีและปรองดองกันในชาติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะการสื่อสารทางการเมืองของเจ้าคุณพิพิธเพียงรูปเดียว อาจได้มุมมองทางวิชาการในระดับหนึ่งควรที่จะทำการศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบการสื่อสารทางการเมืองของพระภิกษุรูปอื่น ๆ เพื่อให้ห้องค์ความรู้ในเชิงเปรียบเทียบ แล้วหาข้อสรุปหรือถอดเป็นบทเรียนที่นำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยต่อไป

2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นการศึกษาแบบเจาะลึก ซึ่งได้องค์ความรู้ตามแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ แต่ไม่กว้างขวางที่กระจายไปในวงกว้าง หากสามารถทำเพิ่มเติมในประเด็นการรับรู้การสื่อสารทางการเมืองของพระสงฆ์จากผู้รับสารซึ่งมีมาก โดยการทำวิจัยเชิงปริมาณผสมผสานเข้ามา ก็อาจได้องค์ความรู้ในการวิจัยเรื่องนี้ได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาศ โรบินสัน. (2560). แนวทางการสื่อสารพุทธธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย . ใน การประชุมสัมมนาวิชาการ (Proceedings) การนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 17. เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ.
- จุมพล หนิมพานิช. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดร. นันทนา นันทวโรภาส. (2558). สื่อสารการเมือง ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แมสมิเดีย.
- ทัศนีย์ เจนวนิสิษฐ และคณะ. (2546). ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาที (พระพะยอม กัลยาโณ) กับการระดมพลังการพัฒนาชุมชน. ใน รายงานการวิจัยภาควิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). การเมืองแค่ว่าพระควรจะพูด. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.

- พระราชวิจิตรปฏิภาณ (เจ้าคุณพิพิธ). (2550). สอดส่องมองเมือง สอดส่องมองเมือง เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสียงเชียง เพียรเพื่อพุทธศาสนา.
- พุทธทาสภิกขุ. (2546). ธรรมะกับการเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพจิต.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2559). พระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครอง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สะถิระ เผือกประพันธุ์. (2554). การสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ์ใจชน : ศึกษาในห้วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2521-2549. ใน ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (สื่อสารการเมือง) วิทยาลัยสื่อสารการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.
- สุภัคชญา โลกิตสถาพร. (2554). การสื่อสารทางการเมืองของพระไพศาล วิสาโล : ศึกษาในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2526-2558. ใน ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (สื่อสารการเมือง) วิทยาลัยสื่อสารการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2542). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berlo, David K. (1960). *The Process of Communication; an Introduction to Theory and Practice*. San Francisco: Rinehart Press.
- McNair, Brian. (1999). *An Introduction to Political Communication* 2nd edition. New York: Routledge.